

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Colomer, núm. 24.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals,

LA 'UNIO CATALANISTA' Á MANRESA

Los días 25, 26 y 27 de Mars de 1' any 1892 formarán época en los anys de la Historia de Catalunya.

En aquestos dias se troban reunits en la capital de la montanya catalana, en la històrica ciutat de Manresa, cridats per la Junta Permanent de la UNIO CATALANISTA, los delegats y representants de totes las comarcas y pobles de Catalunya al objecte de celebrar la primera Assamblea y en aquesta discutir y aprobar las *bases* qu' han de formar la Constitució regional catalana.

Catalunya qu' ha anat sempre á l' avansada en la justa defensa de la autonomia política y administrativa de totes las regions que constitueixen lo conjunt Espanya, acaba de donar en los actuals moments una prova més de la seva virilitat y fermesa de conviccions, traduhint en fets pràctichs y positius per medi d' un articulat de bases redactat per la ponencia nombrada al efecte, sas legítimas aspiracions de sempre, fonamentadas dins del règimen regional é inspirantse eu un criteri verament democràtic y que respongui á las sevas abtuts y necessitats.

Per aixó ha volgut la Junta permanent que hi estiguessin representadas en aquest importantíssim acte, lo mes trascendental qu' ha celebrat fins al present lo catalanisme, totes las comarcas y poblacions de Catalunya, per medi de sos delegats, pera que aquestos, inspirantse en los sentiments d' amor á la Patria, discuteixin y resolguin á satisfacció tots los extrems qu' han d' informar lo *credo* polítich y administratiu de la nacionalitat catalana.

Y per altra banda senyalar, ab l' exemple, á las demés regions d'

Espanya que, com Catalunya, viuen empresonadas baix lo jou del centralisme, lo camí qu' han d' empendrer pera reconquistar l' autonomia y llibertat perdudas.

Deu vullga que aixís sia y vullga també inspirar á tots los delegats y representants de Catalunya en la reunió de Manresa, pera que sos travalls y patriòtics esforços, responguin als desitjos y llegítimes aspiracions de nostra abatuda Patria.

TELÈGRAMAS DE MANRESA

Día 25, á las 5'12 tarde. Han comensat á las cinch de aquesta tarde sessions de la Assamblea Catalanista.

Lo públich es numerós omplint l' espayós saló consistorial. Hi assisteixen gran número de delegats. Ocupa la presidencia D. Lluís Domenech y Montaner. Lo secretari senyor Prat de la Riba llegeix l' acta electiva al acort pera la celebració de la Assamblea.—Lo corresponsal.

Día 25, á las 6'40 tarde. Se procedeix á la votació de la mesa prenent hi part representants de Barcelona, Vendrell, Mataró, Lleyda, Ripollet, Plá del Llobregat, Bruch, Olot, Girona, Ascó, Cervera, Palamós, Tarrassa, Sabadell, Sant Martí de Provensals, Masnou, Ygualada, Vilafranca, Ampurdá, Tarragona, Reus, Conca de Barbará, Sant Sadurní de Noya, Sallent, Berga, Manresa y altres resultant elegits per gran majoria: President, senyor Domenech.—Vis-presidents, senyor Pau Colomer, Olaguer y Miró, Font de Rubinat, y Vayreda.—Secretaris, Prat de la Riba y Soler y Palet.—Lo corresponsal.

Día 25, á las 6'56 tarde. Se procedeix á la lectura del projecte de las bases de la Constitució regional catalana, que fixan las atribucions del poder central, las relacions internacionals y l' autonomia regional y municipal.

Defensen la totalitat de las bases los senyors Riera y Bertran y Sans y Guitart. Los oradors son molt aplaudits. La defensa del senyor Sans es ab discurs escrit. S' aproban per aclamació la totalitat delas bases. Se comensa la discussió per articles de las bases, Don Joan Permanyer analisa las atribucions dels poders central y regional. Considerant indiferent la forma de govern. Creu necessarias las antigas tradicions de Catalunya armonizadas ab lo temps actual.

Lo senyor Martí Roger presenta esmenes á la base primera fent la defensa. Lo senyor Permanyer fá algunas observacions á l' esmena del senyor Roger y aquest lo retira.

Lo senyor Picó y Campamar defensa la base quarta, defensa la llengua catalana com oficial á Catalunya, aquest discurs fa creixer lo entusiasme essent molt aplaudit y felicitat lo senyor Picó.—Lo corresponsal.

Día 26, 9 matí. La sessió de la Assamblea s' aixecá ahir vespre á las 8'25. Continuan arribant nous delegats de diferentas comarcas. La segona sessió tindrà lloch aquesta tarde. Lo senyor Guimerá defensará la base tercera. La Associació Lliga Regional obsequiará demá á tots los delegats ab un dinar en son propi local. Regna gran animació y entusiasme. Es esperada ab gran desitj la defensa del senyor Guimerá.

DUAS CARTAS DEL PRESIDENT DE LA ASSOCIACIÓ DE PROPAGANDA CATALANISTA

I

SR. JAUME D' URGELL.

SANTA COLOMA DE CERVELLÓ.

Estimat amich y consoci: Si en la ingrata lluyta qu' hem empresa los que 'ns honrém formant part de l' «Associació de Propaganda Catalanista», no hi trovessim més estímul que 'l de véure'ns de tant en tant encoratjats per personas de vostra válua y per periódichs tan simpátichs com LO CATALANISTA de Sabadell, n' hi hauria prou perquè no perdéssim may l' alé ni defallís may nostra constancia, puig son per nosaltres vostras animadoras paraulas contrapés mes que suficient als afanys y decepcions de que está tant sembrada nostra ruta. Per lo tant, no estranyaréu qu' os digui que las vostras cartas m' han causat un viu plaher, y á mes de plaher agraphiment, ja qu' á la satisfacció de saborejar la vostra elòqüent prosa, y de véuer que féu justicia á la nostra puresa d' intencions, s' hi ajunta la gratitut que mereixen los práctichs y desinteressats concells ab que veniu á trassarnos una regla de conducta que procuraréu no abandonar.

Las vostras cartas forman gayre bé un complert cós de doctrina: en ellas, sota la modesta forma de familiar correspondencia ab un amich, héu sapigut enclóurer tot un verdader programa que no pot concordar mes ab nostres pensaments y ab nostres propósitos, y que té, además de l' utilitat que nosaltres particularment ne podém tréuer, l' inapreciable mérit d' haver vingut á tom per contestar á certas insinuacions que 'm permeto considerar no prou oportunas, per mes que siguin fillas de la mes bona intenció y de la mes llegítima impaciencia. No té objecte, per lo tant, una costestació detallada, puig no haventhi en vostras cartas rés qu' á mí 'm sembli necessari contradir, l' anàlissis detingut de cada una d' ellas me portaría á forsosas repeticions, ó á divagacions impropias y sense sustancia, ab lo perill, de que algun mal intencionat volgués fer apareixer com á discussió nascuda d' essencials diferencias de criteri, lo que no sería mes qu' una identitat de desitjos y de pensaments exposats de diversa manera y en diferent estil. No 'm dedicaré, en conseqüencia, á anar parafrassejant lo dit per vos, sino que 'm limitaré á parlar de la propaganda vista desd' un punt de vista menys elevat que 'l vostre; y, tenint en compte que m' han de llegir molts que no coneixen la verdadera índole y tendencias de nostra Associació, procuraré exposarlas breu y clarament. Al mateix temps, abusant potser de la

benevolencia de Lo CATALANISTA, provaré de fer desde sas columnas alguns prossélits, y guanyar per nostra Societat una mica d'apoyo y cooperació de la part dels bons catalans que 'm llegeixin, puig lo feix es pesat, y mes ho será si 's confirma 'l ditxo aquell de *petit feix pel camí creix*.

Per la consecució de nostres propòsits sería neci orgull comptar ab las nostras solas forsas: en quant á mí os asseguro que desd' are renunciaria á tal empresa, convensut de que sería impossible sa realisació. Per arribarhi comptém, amich d' Urgell, ab la cooperació de tots aquells que, com vos, coneixent l' índole y tendencias dels governs que per dissort nos manan, rés esperan ja d' ells, ho fian tot á la virilitat y bon seny de la rassa catalana, y treballan, en consequència perquè aqueixa 's deslligui de las trabas del centralisme y pugui ser mestressa deloséu, comptém ab aquells que, com vos, senten bategar llurs cors al recort de las glories de Catalunya y desitjan ferlas revíurer, y senten pujar á llurs galtas la rojor de la vergonya al contemplar l' actual humillació de la patria, y 's daleixen per ferli aixecá 'l cap; y comptém, en fi, ab tots los homes de bona voluntat que, com vos, s' han còstituhit en paladins del renaixement y están disposats á fer tota mena de sacrificis, fins lo del amor propi. pera conseguir la propagació de las ideas qu' han de desensopir al poble catalá.

Anant tan ben acompanyats no 'ns arredra la lluyta, á la qual marxém, si no *valents com lleons*, ni *lleugers com daynas*, ni *feynaders com formigas*, abla tranquila constancia del obrer que carreteja las pedras del palau que sab no ha d' habitar, y ab las pocas pretensions del obscur soldat que, cert de que no serán per ell los llors de la victoria, combat ab ardidesa esperonat tant sols pe'l sentiment de son deber.

No sé si treballaréu ab tino, mes puch asseguraros que treballaréu ab fé y ab rectas intencions, seguint en nostres procediments lo criteri que 'ns imposa 'l concepte que tenim format del principal objectiu perquè fou la nostra Societat fundada. Nosaltres creyém que la «Associació de Propaganda Catalanista» no ha de ser doctrinaria sino práctica, que no ha vingut á definir ni á purificar lo Catalanisme sinó á escamparlo arréu, y 'm felicito de véurer qu' en aixó, com en lo demés, també estém d' acort ab la vostra manera de pensar, puig lo Catalanisme está ja, com dihéu vos, perfectament definit y explicat per los que 'ns han precedit.

Mil colps ho han proclamat nostres portant-veus: los verdaders catalanistas deuen considerar secundari lo títol que s' ha de dar al primer Magistrat de la Nacio, puig entre algunas repúblicas ben re-

gidas y moltas monarquías mal administradas, prous exemples trovém en l' historia antiga y moderna de repúblicas autoritarias y tiránicas y de monarquías ahont impera la verdadera llibertat y una ben entesa descentralisació. Lo essencial es, donchs, cambiar radicalment lo sistema: la qüestió de nom no déu ni deuría dividirnos may, que temps hi haurá quan las regions disposin lliurement de sí proprias, de buscar una forma que las uneixi.

Cau de son pés, per lo tant, que 'l que vingui á nostre camp de bona fé té la seguretat de serhi admés si sos antecedents no sont massa comprometedors, pro es necessari que guardi en segon terme sas aficions monárquicas ó republicanas y que fassi avants que tot y per demunt de tot, catalanisme de bona mena. Si no vé aminat d' aquest propósit y en sa conducta no 'ns dona prou penyoras d' amor á la causa y de rectitut d' intencions, cal desenmascararlo y desautorisar-lo desseguida, que no convé á nostre partit gent de dos colors ó de dugas caras: no 'n volém d' aquells que fan de catalanistas com los comedians fan de reys ó de pastors. Podrá ser nostra agrupació un partit polítich, si partit polítich es tot aquell que procuca cambiar lo modo de govern; pro té á gloria diferenciar sos procediments dels demás partits; y en aixó funda tota sa forsa, y á lo metéix deu la confiansa que li dispensan totas las personas de rectes sentiments.

Deixant ben sentat aixó, natural es que al sembrar tracti l' Associació de Propaganda d' escullir sana llevar, pro si bé es cert qu' á fer bona tria dediquém tota nostra inteligencia, confiém mes que 'n nostre propi discerniment, en lo probat criteri de las Societats que, mes antigas que la nostra y dirigidas per catalanistas d' acreditat renóm, vénen indicadas per trassarnos en cert modo lo camí. Seguirém, donchs, llurs petjadas, y si may nos trovém ab algun element d' aquella mena, ferém lo que vos nos dihéu, és á dir, lo utilisarém anantli tres quartas á barlovent, perquè may puga guanyarnos la proa.

En la campanya qu' hem empresa, nos considerém com un cós volant encarregat de mantenir las comunicacions entre 'ls diferents exércits y las diversas plassas de nostra causa, aixís com de reclutar nous soldats y procurar victuallas y municions, sense refugir, sempre que convingui, los combats que se 'ns presentin. En la direcció de nostres moviments, si bé no prometém, com los actuals polítichs, una obediencia *incondicional* á nostres quefes, no oblidarém los debers que 'ns imposa una ben entesa disciplina, y estém disposats á seguirlos mentres, com fins are, nos guihin pel bon camí.

L' Associació de Propaganda Catalanista ha vingut á cooperar á l' obra del bé comú en un camp d' acció ahont encare no hi havían

combatents, pero per lo mateix qu' ha vingut á cooperar, no 's pot proposar ni dictar un nou plan de batalla, ni molt menys dificultar los moviments dels demés. En lo que dintre sa esfera d' acció s' ocurreixi, obrará al propi impuls; en lo que als interessos comuns pugui convenir, seguirá las instruccions del Estat Major que no s' apartin massa de son criteri, disposada á emetre son humil parer si hi es cridada.

Ja veyeu, donchs, que 'l paper que 'ns reservém es de poch esclat, pero pot produhir, com diheu vos en vostras cartas, gran utilitat á la causa que defensém, aixís es que l' hem acceptat ab fé y per ma part puch dirvos que fins ab carinyo.

Jo amich meu, m' he llegit y rellegit moltes vegadas la sublime epopeya de la fundació y propagament del Cristianisme, y del estol d' apóstols y de mártirs qu' escamparen la doctrina del Mestre, ¿sabeu quina es la figura que s' emporta mas simpatías y mas aficions mes vivas? Donchs es Sant Pau. Jo admiro al gran apóstol en aquellas llargas y fadigosas caminadas, en aquells perillous y arriscats viatjes per mars procelosas y terras extranyas, entre mitj de gent hostile y de autoritats recelosas; jo m' extasio al considerar la fé grandíssima d' aquell cor creyent, la constancia inquebrantable d' aquella ánima forta á qui no esporuguían ni aturavan contrarietats ni contradiccions, dificultats ni perills, y envejo sa eloqüencia persuassiva ab que va convénser á tanta gent de diferents payssos y de distintes condicions y principis.

No estranyareu, donchs, que sent tals mas aficions y mas simpatías, os digui qu' he prés ab carinyo la tasca que l' ser soci de la Propaganda Catalanista m' imposa, puig es la que mes s' avé ab ma manera de ser, y si alguna cosa sento es que mas forsas no corresponguin á ma bona voluntat, qu' es, repeteixo, gran y verdadera.

Dit tot aixó qu' en cert modo pot servir de contesta als carinyosos conceptes ab que saludéu á la novella Associació y encoratjéu als qu' actualment la dirigím, deixeume també parlar quelcom de lo que penso en questió de procediments, ab lo que tindré materia per una altra carta ahont espero veureu una vegada mes lo molt que concordan vostres sentiments ab los de vostre amich y S. S.

A. SUÑOL.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo govern conservador continua ab la mateixa desgracia en sa gestió administrativa.

Los cambis estan á una altura extraordinaria, los valors, com á compensació baixant que es una delicia y 'n Cánovas no gosant á cambiar de ministre de Hisenda per por de que la crisis s' enredés una mica massa.

Be es veritat que no es pas cambiant las personas que estan ocupant las carteras com s' arreglan certs assumptos.

Hi han cosas que sols s' arreglan ab un bon cambi de vida y probar de ferho d' altra manera ha de donar sempre resultat inútil.

¡Pero aneu á convertir en bons administradors als polítichs madrilenys que 'ns desgovernan!

Feu tornar económichs als malgastadors y que 's recordin mes dels interessos d' Espanya los que sols tenen presents los de la seva respectiva colla.

¡Si es impossible!

Ya ho diu 'l ditxo de la seva terra.

Es pedir peras al olmo.

Un corresponsal madrileny del *Diario de Barcelona* aplaudeix, donantli gran importancia la proposició del senyor Azcárraga pera suprimir la franquicia postal de que disfrutaban los senadors y diputats y tants com vulguin ferho.

Efectivament la idea es digna d' aplauso y no serem nosaltres los qui havem de regatejarlo.

Sols siga pera extirpar un abús y ab ell una de la moltes gangas de que disfrutaban los polítichs d' ofici, mereix la aprobació de tota persona imparcial.

Ya es hora de que tothom pagui per dret de correu lo que li toqui y sobre tot es hora de que baix l' amparo del sello de las Cambras deixin de circular prospectes comercials, anuncis y demás tonterías com tapa mallas vegadas lo timbre del *Congreso de los diputados*.

Pero d' aixó á dir com diu l' expressat corresponsal que es molt just que 'ls de dalt comensin á donar l' exemple fent economies, hi va molta diferencia.

No 's tracta aquí de la consabuda frasse del *chocolate del loro*, no.

L' exemple per fer economies los de dalt, com diu pomposament lo corresponsal del *Diario*, no consisteix pas unicament en extirpar abusos y corruptelas de tan poca importancia.

L' exemple deu consistir comensant per no haverhi sous de cesantias en los càrrechs d' importancia, y acabant porque no cobri del Estat mes que 'ls que treballin en son benefici.

Lo qual no fora pas lo partit de 'n Cánovas, com ho demostra lo pasteig de 'l projecte de classes passivas.

Ja fa alguns dias que 'l gefe del Govern te intenció de fer algun cambi en lo si del ministeri y no sap per quin cap posarhi.

Segons 's diu la seva idea fora que 'n Silvela entrés novament en lo govern actual, pero aquest no ho vol de cap manera per no haver de fer ali ab 'n Romero Robledo.

Lo que vol 'n Silvela es la presidencia del Congrés pero 'n Pidal no 'n té gay

res ganas á no ser que se 'l nombri á n' ell embaixador á París y á un germá seu se 'l fassi ministre.

Com veuen nostres llegidors la dificultat estriba en *altas miras de interés general* com es ús y costum entre aquesta genteta.

'S podria ben dir que 'l càrrech de President del Consell de Ministres, mes que jefe de govern, be á ser un empresari reclutador de companyías cómicas ó grotescas, qual principal mérit consisteix en saber aguantarse al payo en be de la empresa que porta entre mans y sens mancarli per aixó la contracte de las principals parts de la companyia.

Es á dir, comedia, comedia y comedia.

Per aixó los que aplaudeixen y felicitan sovint á aquestas companyias, son la *claque* que com á obedient servidora, passa per tot ab tal de tenir l' amiatat de la colla.

Lo senador catalá, llegeixis conservador, don Manuel Girona ha fet un viatge á Madrid expressament pera parlar ab 'n Cánovas referent al descredit que 'ns amenaça ab la baixa y alta respectivament dels valors y cambis y donarli peu y lloch pera fer declaracions que 'l traguessen del mal camí en que s' anava fificant l' *ilustre jefe* del partit conservador.

Ya cal que 'l partit agraheixi aquest nou acte del senyor Girona.

Un home com ell que ni per lo funest conveni ab los Estats Units, ni per gran cosa que convinga al pays, 's mou dels seus assumptos, fer un viatge expressament á Madrid val la pena que se li agradeixi, grabant en los anals del partit una acció tan meritoria.

Ditxós ell que pot atendre de tan bella manera las qüestions divinas y humanas.

Divinas, pagant una fatxada á la Catedral de Barcelona que per mes que siga una burla al art, no deixa de ser per sa part un tribut á la justicia divina.

Humanas, ajudant á sortir del fanch al govern conservador, que per mes que sigui una burla al pays, no deixa de ser una justicia humana.

Llástima que tan respectuós ab las duas justicias, no 's recordi may de la justicia ab qu' 'l pays reclama la defensa dels seus drets é interessos tan malmenats avuy per los *protegits* de 'n Girona.

LA REGLAMENTACIÓ DEL TRAVALL DELS NOYS

IV Y ÚLTIM.

Havém dit un medi práctic y equitatiu porque enteném que ha d' ésser de tal naturalesa que de la seva aplicació no 'n pugan sortir perjudicadas las demás classes socials que cap obligació tenen d' imposar-se sacrificis extraordinaris pera pagar uns estudis que no son indispensables, ni tan solzament necessaris, pera 'l natural y regular desentrotlló de la existencia dels individuos á qui 's podrian fer cursar, y encara ménos obligació tenen de mantenir familias independentas, d' alimentar y vestir á organismes socials lliures, á agrupacions d' indi-

viduos naturalment dotadas d' elements suficients, ja sian grans ó sian xichs, pera atendre per sí propis á la satisfacció de llurs necessitats. Y no val que en aixó s' hi objecti ó repliqui que 'l Estat, representant de totes las classes socials, de la mateixa manera que manté y paga als militars y alts funcionaris civils y subvenciona al clero, podria també encarregar-se de la manutenció de las familias obreras necessitadas y del pago dels estudis als noys d' ellas; y repetím que no val, porque no hi ha ni sombra de parietat entre la una y l' altra.

Lo personal, aixís civil com militar y eclesiástich á qui manté y paga l' Estat en representació del país, es un personal que ha hagut d' abdicar de sa independència, ha degut posar preu á sa llibertat. Pera cobrarne 'l primer céntim ha tingut que anular sa voluntat. Es veritat que cobra per cada moment que passa, pero cobra á condició de que en qualsevol moment pot l' Estat que 'l paga disposar d' ell, pot exigirli que abandoni sa casa, que s' allunyi de sa familia, que surti de sa patria y que ho perdi tot, fins la vida.

També sabém que cobra porque durant sa existencia y mentres duri son servey tinga segur un lloch ahont poder viurer, pero ab lo ben entés que, un cop ficat dins, ell es sa gavia, es sa presó, que no pot deixar més sense la llicencia expressa del Estat que 'l paga.

Cobra també pera poder anar ben vestit; lo pagan porque puga lluhir enlluernadors distints sobre vistosos y llampants trajos, pero d' aquets n' hi ha molts, se comptan á centenars y á milers, tots iguals, del mateix color, conformats ab un sol patró dintre quals líneas, vulga ó no vulga, tant si li agrada com si li repugna, ha d' encabirhi y subjectarhi son gust, ha d' enmotllarhi sa voluntat.

També cobra pera produhir-se ab dignitat y poder-se presentar com á element distingit, com á funcionari públich en qui resideix part del poder del Estat, pero marxant á la mida justa del pas de soldat, manifestant sas ideas en la parla de reglament y encare no expresantlas tal com las sent, sino ajustadas rigurosament á las prescripcions de la ordenansa y á tot quant agradi ó convinga á sos superiors. Ras y curt: l' home que viu á sou del Estat, disfruta d' una paga que es lo preu de sa llibertat.

Mentres que 'l bon treballador que entén sa feyna, tria, seguint sa lliure voluntat, lo quin l' hi agrada dels llocs ahont pot ferla, vesteix

com l' hi dicta son capritxo, se produheix com vol perque res l' embarrassa, fa de son temps lo que l' hi dona la gana, y si be 's presenta al mon, modest, senzill, despullat de tota aparatosa apariencia, ho fa ab lo front clar, lo pas segur y l' esperit satisfet de poder gosar plenament totas las ventatjas de la llibertat.

No es, donchs, possible, ni ménos es just ni tan sols sensat reclamar del Estat y á favor d' aqueix treballador independent tot ó part d' un sou expressament destinat per la societat humana á ser preu de lo que ell no 's vol vendre, á ser paga de la llibertat.

*
* *

Contestada ja la réplica que se 'ns podria haver fet en apoyo de la pretensió de que l' Estat dediqui recursos extraordinaris al pago de la dels noys treballadors que haguessin d' anar á la escola y de llurs families que 's trobessin en las condicions de necessitat avans apuntadas, ja no 'ns queda per examinar més que 'l pretext predilecte, la especie d' argument d' efecte, lo recurs máxim de tots los tunantes que 's buscan la vida explotant la ignorancia de la classe treballadora.

Predican aquets que, essent lo treball lo qui manté la vida y sosté lo benestar de la societat humana, á la classe social que 'l fa, ó sia la classe obrera, se l' hi deuen naturalment atencions y respecte molt superiors al que mereixen las demás classes socials.

Veyam quin valor, quina forsa pot tenir aqueix rahonament pera persuadir al Estat, que es qui en primer y darrer terme podria més be ó mes malament complimentar los desitjos dels falsos redemptors de la classe obrera.

Que 'l treball manté la vida y sosté lo benestar de la societat humana: es una veritat tan evident que fora perdre temps lo discutir-la.

Que la classe social que fa 'l treball es la classe obrera: no es correcte entenentse de la millor manera que 's deixa entendre, y es fals del tot si 's vol donar á entendre que 'l principal y més important contribuent á fer lo treball es la classe obrera.

No es correcte afirmar que la classe obrera es la classe social que fa 'l treball, perque aquest no 's fa ni 's pot fer sense la cooperació de las altres classes socials que posseheixen la inteligencia y 'l capital.

Concorrent, donchs, tres classes, representant altres tants factors, á la formació del producte treball, es quant ménos incorrecte parlar

d' aquest producte com resultant del valor propi y exclusiu d' un sol factor, porque aixó suposa que factor y producte son una mateixa cosa, fa veure que son dos valors iguals, lo qual es un tant absurd.

Es fals del tot afirmar que la classe obrera es lo principal y més important contribuyent á fer lo treball, tant si 's considera com á treball, lo sol esfor individual del obrer; com si com á tal s' enten lo producte treball ó sia la producció industrial, porque en lo primer cas qui més contribuheix á fer la feyna, á aplicar l' esforços, son las obedients é infatigables fillas, son las creacions prehuadas de la inteligencia, las ey-nas y las máquinas de tota mena sotmesas á la voluntat del home pel geni del treball, y en lo cas segon qui mes contribuheix á la obtenció del producte treball es la mateixa inteligencia, manifestantse ja de bon principi en la concepció de la empresa industrial; després en la tria, combinació y montura dels enginys del treball; mes tart en la elecció, ensenyansa, distribució y organisació del personal treballador, y per últim en la direcció general del complex y heterogeni conjunt d' elements de que pot disposar, encaminada á ordenar y aprofitar las aptituds y bonas cualitats de tots y cada un d' ells, fentlas convergir á to-tas cap á un sol punt, portantlas á cooperar plegadas al logro d' un mateix resultat: la producció industrial. Per consegüent no es la classe obrera en qui resideix especialment l' esforços, sino la classe directiva, en qui resideix principalment la inteligencia, qui contribueix en primer terme á fer lo treball, dintre del qual la primera, la classe obrera, fa lo que sap, mentres que la segona, la classe directiva, sab lo que fá.

Quantitativament, tant com la classe obrera es numerosa, la classe directiva es exígua; lo que aquella compta per milers, aquesta ho compta per dotzenas, mentres que cualitativament lo compte va á la inversa: tant com es poderosa la classe directiva, es débil la classe obrera.

La potencia productora de la classe obrera es limitada, fineix allá ahont acaba la suma dels esforços parcials de sos individuos. La de la classe directiva es inmensa no te més limits que 'ls de la inteligencia humana. Ella es qui ha fet que 'l petit efecte del cop de pedra del obrer primitiu s' engrandís primer fins l' efecte més sensible del cop del mall y més tart aumentés fins al colossal efecte del cop del poderós martinet de vapor, que dócil al sol esfor d' un noy, doblega, aixafa y conforma en instants y á voluntat del home, massas metálicas, que l'

esfors plegat de centenars d' obrers no podria ni deformar en anys; es ella qui ab temps y constancia ha conseguit que 'l penós, lento y difícilissim treball humá que en altres temps s' havia demenester per obrir las entranyas de la terra y extrauren las abundants riquesas que conté, poch á poch y ab una may interrompuda successió de sempre nous descobriments, s' anés agegantant arribant actualment á una potencia que no coneix aturador, obrintse ab la major facilitat grans minas, foradant penyals, partint montanyas, aplanant valls y vencent y destruint quants obstacles se l' hi oposan al pas, per medi de zenzills enginys mecánichs que centuplican la feyna del obrer, y admirables compostos químichs de efectes prou terribles pera triturar en un instant los cossos més durs de la terra; ella es qui enfrena y domestica l' esperit del llamp pera encarregarli la transmissió de la veu y dels pensaments humans del un al altre cap del mon; ella qui empresona y fa treballar lo vapor pera estalviar la sang y 'l suor del home, y, en fi, es ella y ningú més que ella qui dona vida á las máquinas y 'ls hi deixa part de sa inteligencia porque produheixin lo perfecte, abundant y económic treball de que tant se serveix y encara més s' envaneix l' obrer modern.

Evident aixó com es, forsosament s' ha de convenir en que, com ja havém dit avans, es fals del tot afirmar que la classe obrera es lo principal y mes important contribuyent á la obtenció del producte del treball, ó de la producció industrial.

Donchs, si fins aquest recurs máxim es fals, si fins aqueix pretext predilecte resulta absurd, si l' argument d' efecte no es argument veritat, porque está basat sobre d' una mentida ¿qué queda, qué hi ha més que puga probar, ó tant sols fer entendre al Estat la justicia de la pretensió d' imposar càrregas extraordinarias y permanents á totas las classes sociales en benefici y profit exclusius d' alguns individus de la classe obrera, dels noys treballadors que haguessen d' anar á la escola y de llurs familias que 's trobesen en las condicions de necessitat esmentadas en lo curs de nostre rahonament?

No res que valga la pena per entretenirnos per mes temps.

Esfumadas fins las sombras de veritat, de justicia y fins de conveniencia pública en que podian apareixer embolcalladas las rahons sobre las que funda llurs pretensions los qui un y altre dia ponderan la necessitat de la reglamentació del treball dels noys en tallers y fábricas, res

queda que puga abonar la restricció de la llibertat de contractar lo treball com millor quadri y agradi á tots y á cada un dels factors ó elements que contribueixen á son beneficiament y desenrotllo.

Per aixó creyém que hi haurá seny, esperem que 'l sentit comú farà que prevaleixi la indiscutible conveniència general del país sobre la duptosa conveniència d' uns quants individus d' una sola de las classes socials; confiém que lo esperit patri, unit al instint de la propia conservació de la societat espanyola, logrará que s' imposi sobre de tot y de tots la necessitat, més imperiosa com més atrassats y pobres som, de no limitar los recursos ni inutilisar—en que sia parcialment—las forsas productivas nacionals, única base sólida sobre la que en los temps presents se pot fundar la riquesa y sostenir la preponderancia y grandesa dels pobles de la terra.

Aixís sia per lo be de tots!

FERRÁN ALSINA.

(De *La Renaixensa*).

LA SARDANA

¡Oh tradicions de la Terra
que 'm teniu lo cor robat,
guardáu bé vostra veltura
que la Patria no caura!

Quan en bon jorn de *ballas*, al peu de la Nau gòtica,
ma benvolguda Vila corra á *sardanejar*,
quan la *tenora* eleva son cant ple d' anyorança,
de bat á bat se m' obra lo cel de m' esperança....
y 'l goig me fa plorar.

Quin bo que fa de véuret, *sardana* germanívola,
bell punt que giravoltas al seny del *timbaler*:
la pols qu' entorn aixecas com patri incens s' enlayra...
¡Salut! planté dels avis, que 'm fas sentir la flayra
del agre del terror.

¡Salut ayrosa *dança* d' antiga faç pirrónica,
mirall hont s' hi reflecta la hermosa *Tradicció*;
cadena d' or que uneixes l' amor de l' anyorança;
segur remey que curas lo mal de l' esperança;
llaç sant de germanó.

En ta viventa *roda* jo hi veig la nena tímida
qu' escolta las promesas del seu volgut amant:
¡ja pots *puntejá* alegre, parella jovensana!
que 'ls juraments que 's unhan ballant una *sardana*
¡may més se desfarán!

Com entre dos rosellas trenada una magnolia,

vellet de testa blanca te un nen á cada má:
 ¡ab quin gust que se 'ls mira la rodoneta *jova*!
 qui, ab son *petit* als brassos, també 'l *repunteig* prova
 de peu en son llindá!

Aquell qu' en mar roncosa fatiga 'l rem ciclópeo,
 á l' una ma hi te 'l *Batlle*, á l' altre un *llaurador*:
 com en la Nau sagrada tot hom allí 's barreja:
 es cada ma una porta que així se li franqueja
 al *rey* com al *pastor*.

Aquí 's torna riolera la trista care mústiga;
 to front de sang altiva s' hi trau l' orgullós vel:
 aquí 'ls perfums de *Festa* respira la maynada;
 aquí 'ls pesars s' allunyan de la vellesa honrada;
 ¡aquí s' hi troba 'l Cel!

Primaveral corona m' aparta *roda* espléndida,
 hont mil olors dolcíssims embauman l' esperit:
 tant bo hi fa la *gardenia* com l' humil *flor boscana*.....
 qui entera vulga veure la rassa catalana
 ¡que 't mire fit á fit!

En tu veurá espigarhi tot' una casta d' héroes
 que al crit de ¡independencia! ja may ha fet 'l sort;
 en tu hi veurá los tendres rebolls d' una *socada*
 de qui 'l rosech del odi ni l' envejosa ullada
 no han fet presa de mort.

¡No ha mort, no, nostra Patria! qu' en ta *rodon*a olímpica
 jo hi veig la flor d' un Poble sedent de llibertat.....
 Poble qu' entre cadenas no vol passar la vida,
 que pugna per donarli la forta sacudida...
 mes ¡oh! ¿será abiat?.....

No pares, donchs, no pares ¡amay! *hodança* típica:
 vesten de *plassa* en *plassa* fent retruyir tas veus...
 que 'l sòl t' escatimejan?... tú aixámplat mes viriosa!
 ¡ja ho sabs! que ab mans amigas pots ben *rodar* ayrosa
 del *Ebro* al Cab de *Creus*!

RAMÓN MASSIFERN

Ampurdá

UNIÓ CATALANISTA

S' han encarregat dels discursos en defensa del projecte de bases de la constitució regional catalana que s' està discutint en aquest moment en la Assambleade Manresa, los senyors don Joan Permanyer, que analizará las atribuciones que dehuen confiarse al poder central y las que corresponen la poder regional; don Angel Guimerá, que defensará la part dogmática de la constitució y la necessitat de que 'ls empleats á Catalunya sian catalans; don Ramon Picó y Campamar, que tractará de la significació de la llen-

gua en la vida dels pobles, sostenint la necessitat de que á Catalunya la única oficial sia la catalana; don Ferrán Alsina, que formulará tot un programa económic-rentístich; don Pere Aldavert, que estudiará los principis que en lo sistema regionalista deuen informar la legislació sobre ensenyansa; essent probable que tractin d' altres importants materias mossen Jaume Collell, los senyors don Joaquim Botet y Sisó, don Frederich Renyé y Viladot, don Joaquim Riera y Bertran, don J. M. Valls y Vicens, y altrás distingidas personalitats catalanistas. També es probable que intervingan en las discussions defensant sas esmenas varis joves regionalistas, entre ells los senyors Moliné, Prat de la Riba, M. Roger y Torres y Sampol.

NOVAS

La falta d' espay nos priva lo poder detallar la festa que 'l dia 25 prop-passat se verificará en las Escuelas Pías d' aquesta ciutat.

Nos concretarem á dir que tant la part musical com la literaria satisfé per cumplert los desitjos de la numerosíssima concurrencia que omplenava 'l saló, sobressurtint en especial manera lo bonich diálech original del Rvd. P. Jaume Torres, y 'l discurs degut á la ploma de nostre estimat company de causa D. Joan Capmany.

Felicitém als PP. EE. per lo bon rato que proporcionaren als concurrents y fem vots pera que se reproduexin sovint consemblants actes.

Lo dia 15 fou combregada á Palma de Mallorca per estar malalta de gravetat, la senyora esposa de nostre respectable amich D. Lluís Pons y Gallarza. Desitjém lo restabliment de la virtuosa senyora y sentim lo greu disgust del eminent escriptor honra de las lletras, catalanas.

Noticias de bon origen que s' han rebut nos permeten assegurar que dintre poch será un fet lo nou tractat de comers ab Inglaterra. Per lo que respecte al tractat ab Fransa no hi ha per ara motius per creure que 's puga concertar.

Lo Foment del Treball Nacional de Barcelona ha nombrat una comissió pera que estudihi la petició que li dirigi la "Lliga de Catalunya," pera estudiar de comú acort la millor manera d' arribar á un conveni entre 'ls elements productors del país y 'l govern, á fi de que aquest los hi cedesca la convenient intervenció inspectiva en la Administració d' Aduanas, ab la qual ells mateixos, per medi de delegats especials, pogan secundar la acció dels Poders públichs, vigilant y denunciand (pera superior cástich) totas las infraccions á la ley que vejan en dita administració, de las que, segons opinió general, s' hi acostuman á cometre.

Atenent las observacions de la Cambra de Comers de Tarrassa, la direcció general de ferro carrils del Nort, ha acordat fer las obras de reforma demandas per la esmentada Cambra en la estació de dita ciutat, pressupostadas en 7,900 pessetas.

Lo passat dijous en lo tren tranvía de dos quarts de una de la tarde regresá á aquesta ciutat nostre digníssim Jutje de primera instancia D. Emili J. Perez y Martin, á qui de nou enviém, lo nostre mes sentit pésam per la mort de son Sr. Pare. Q. A. C. S.

La Comissió Provincial ha admés la dimissió del càrrech de Regidor de nostre Municipi á D. Tomás Viladot y Rovira.

Ha mort en Pont de la Armentera, á la edat de 78 anys, D. Miquel Tous y Masagué pare dels coneguts fabricants d' aquesta ciutat del mateix nom. S'ali la terra lleu.

Lo distingit escriptor catalanista, don Antón Bori y Fontestá, ha publicat *Lo Trovador Catalá*, llibre de lectura en vers, destinat als colegis de noys y noyas de Catalunya: llibre que pot fer un bé inmens á la nostra terra, acostumant al jovent que acut als estudis de primera ensenyansa á llegir la llengua materna. Un llibre que pugués servir de text lo mateix pels noys que per las noyas era una verdadera necessitat; y la seva adoptació en los colegis será un verdader adelanto en la instrucció general del pays.

Felicitém á l' autor per aquest treball que indubtablement pot donar bons resultats á la causa de Catalunya.

Hem rebut *Lo Promés* drama de costúms catalanas en tres actes y en vers de D. J. Riera y Bertrán, estrenat en lo teatro de Novetats la nit del 8 de Janer del corrent any á qui doném las gracias per sa galentería.

Baix la rahó social "Joseph Vila y Fustó y fill"; aquest conegut industrial en companyia de son fill Joseph Vila y Renom han format una societat colectiva pera dedicarse á la elaboració, compra y venta de artículos de liana, seda y coló. La duració de la societat será de 7 anys y la gerencia y firma corre á carrech dels dos.

Durant los dias 25, 26 y 27 del present més de 8 matí á 1 tarde se cobrarán los atrasos per contribució territorial é industrial en lo local de la agencia executiva en lo carrer de las Paces.

El carrech que pot percibir l' agent es sols del 5 per 100 sobre las cuotas adeudadas.

Ha sigat nombrat per umanitat soci corresponsal de la Societat Barcelonina d' Amichs de la Instrucció, lo distingit escriptor catalanista y poeta llorejat don Joseph Cortils y Vieta, de Blanes. Ab tal nombrament la societat ha fet un acte de justicia per lo que felicitém al amich y company de causa Sr. Cortils y Vieta.

Lo tribunal d' oposicions á la cátedra de teoría y práctica de teixits, vacant en la Escola lliure d' arts y oficis, agregada á la d' enginyers industrials, convoca als opositors pera que 'l día primer d' Abril vinent, á las duas de la tarde, concorrin al palau de la diputació pera procedir al sorteig de trincas y fixar lo dia en que comensarán los exercisis.